

TÜRK TOPLUMUNDA KÜLTÜR, EKONOMİ VE SİYASET İLİŞKİSİ

Dr. Tolga KABAŞ

© Copyright 2022

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

*Bu kitap Prof. Dr. Murat DOĞANLAR'ın danışmanlığında yürütülen Dr. Tolga KABAŞ tarafından hazırlanan "Türk Toplumunda Kültür, Ekonomi ve Siyaset İlişkisi" başlıklı Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

ISBN

978-625-8430-67-7

Kitap Adı

Türk Toplumunda Kültür, Ekonomi ve Siyaset İlişkisi

Editör

Prof. Dr. Murat DOĞANLAR
ORCID iD: 0000-0003-3389-9270

Yazar

Dr. Tolga KABAŞ
ORCID iD: 0000-0003-4084-8826

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

BUS069000

DOI

10.37609/akya.989

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

İktisat sosyolojisine göre iktisat biliminin sosyal bir perspektif içermesi gerekir. Çünkü, ekonomi sosyal bir dünyanın parçası olduğundan toplumun geri kalan kısmından soyutlanarak incelenemez. İktisat sosyolojisinin yükselişini sağlayan kavram “sosyal gömülülük” olmuştur. Sosyal gömülülük kavramı, iktisadi davranışın yalnızca kar ve maliyet hesaplamasıyla yapılmadığını, gerçekte iktisadi davranışın insan ilişkileri ağı içinde gömülü olduğunu ifade etmektedir.

İktisat sosyolojisine göre ekonomiler sınıf yapısı, güç, siyaset, kurumlar, kültür gibi faktörlerin içinde gömülüdür. Bu faktörler iş adamlarının, yöneticilerin, girişimcilerin, çalışanların piyasalarda nasıl davranacaklarını şekillendirmektedirler. Eski iktisat sosyolojisinin en iyi eserlerini Max Weber yapmıştır. Weber, kapitalizmin Avrupa’da rasyonel “Protestan Ahlakı” ve dini değerlerinden doğduğunu, yani kültürden doğduğunu savunmuştur. Weber, kültürü bir kondüktöre benzetmektedir. Kültür, hatları değiştirerek trenin raylar üzerindeki yönünü belirlemektedir. Her ülkede kapitalizmin izlediği yolu kültür belirlemektedir.

Sabri Ülgener tüm boyutlarıyla insan gerçeğini kullanmayan modellerle sağlıklı ve kalıcı bir kalkınmanın mümkün olmadığını ileri sürmüştür. Milli ve manevi değer sistemimizi esas alan, ancak bu değerlerimizi günün ve çağın ihtiyaçlarına göre yorumlayan çözümlerin tek çıkış yolu olduğunu savunmuştur. Ülgener’e göre insanımızı soyutlaştıran değil, milli-manevi değer sistemi içinde somutlaştıran modeller daha gerçekçi ve sağlıklı olacaktır.

Bu bağlamda Ülgener daha çok milli ve yerli çözümlerden yana olmuştur. Kendi insanımızdan, yerli kültürümüz ve değerlerimizden hareket eden, geniş kesimler tarafından desteklenen çözümlerin daha kalıcı olduğunu savunmuştur. Ayrıca, ona göre kalkınma sürecinde ekonomi ve insan (toplum) bütün-

leşmelidir. Bu bütünleşme ancak ülkemiz insanına ve toplumuna uygun bir model içinde sağlanabilir. Sabri Ülgener'e göre her ülke kendi çıkış yolunu, kendi şartları içinde kendisinin bulması en doğru yoldur.

Müslüman ülkelerin ekonomileri sosyal olarak gömülü ekonomilerdir. Dolayısıyla, Türkiye ekonomisi de tarihsel ve sosyal olarak gömülü ekonomidir. Sosyal olarak gömülü ekonomilerde iktisadi davranışın yalnızca araç-amaç rasyonalitesi ile açıklanması çok zordur. Bu duruma en iyi örnek ise Almanya ve Japonya'dır. Japonya'da iktisadi davranışı oldukça toplumsal olan kültürel ve geleneksel kodlar yönlendirmektedir. Bu şekilde, yani bireyci olmayan toplum yapısıyla ve ideolojisiyle Japonya kalkınma mucizesini gerçekleştirmiştir. Bunun yanı sıra, Avrupa Değerler Araştırmasına göre Protestan dini değerleri sosyal sermaye bakımından en yüksek puanı almıştır. Protestan ülkelerde güven ortamının yüksek olduğu, yüksek güvenin ise daha yüksek büyüme oranlarına ve kalkınmaya yol açtığı görülmektedir.

Türkiye Müslüman bir ülke olarak son yıllarda Dünyada en hızlı büyüyen ve gelişen ülkeler arasına girmektedir. Dolayısıyla, Türkiye'nin ekonomideki başarısının arkasında önemli bir faktör olarak İslam inanç sisteminin ve geleceğinin olduğu görülmektedir. Türkiye'nin ekonomik başarısının arkasında iktisadi değişkenlerin dışında bu faktörlerin olduğu fark edilmektedir. Türk toplumun sahip olduğu tarihsel, kültürel ve geleneksel kodlar ekonomide daha yüksek büyümeye ve kalkınmaya yol açmaktadır. Son yıllarda Türk toplumu modern dünyada kendi milli kimliğini savunmak ve geliştirmek için büyük bir mücadele vermektedir. Türk toplumunun önümüzdeki yıllar içerisinde kendi milli kimliğini daha iyi ortaya koyması, modern dünyada rekabet edebilecek ve başarılı olacak milli karakterde nesiller yetiştirebilmesi beklenmektedir. Önümüzdeki birkaç yıl içerisinde Türkiye'nin yüksek gelirli ülkeler arasına da katılacağı tahmin edilmektedir.

Tolga KABAŞ

Adana, 2022

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1.	Türk Kamu Politikası Modelinde Siyasi Kültürün Etkisi	1
Bölüm 2.	Türk Toplumunda Ekonomik Planlama Versus Serbest Piyasa Ekonomisi ile Modernleşme Politikalarının Kültürel Kontekstle Olan İlişkisinin İncelenmesi	13
Bölüm 3.	Türk Kamu Politikası Modelinin Doğuşu ve Gelişmesi	31
Bölüm 4.	Türkiye’de Devletçi ve Liberal Politikaların Tarihsel Olarak Değerlendirilmesi	47
Bölüm 5.	Ziya Gökalp ile Amerikan Ekonomi Kurucusu Richard T. ELY’nin Düşüncelerinin Karşılaştırılması	65
Bölüm 6.	Amerikan ve Japon Toplumunda Kültür, Modernleşme, Ekonomi Bilimi Arasındaki İlişki	75
Bölüm 7.	Türk Toplumu Perspektifinden Alman ve Amerikan Modernleşmesinin Değerlendirilmesi	89
Bölüm 8.	Türk Toplumunda Kültür, Ekonomi ve Siyaset İlişkisi	101
Bölüm 9.	19. YY. Osmanlı ve Japon İktisat Düşüncesinin Karşılaştırılması ...	121
Bölüm 10.	Ekonomi Bilimi, Sosyoloji ve Kapitalizmin Türk Toplumu Perspektifinden Tarihsel Olarak Değerlendirilmesi	137

Bölüm 11. Türk Toplumunda Kültür ve Ekonomi İlişkisinin Değerlendirilmesi	157
Bölüm 12. Türk Toplumunun Sağlam Bir Ahlak Temeline Oturmasını Sağlayacak Weberyen Sosyal Ekonomi	169
Bölüm 13. Sabri Ülgener ve Türkiye’de Rasyonel Ekonominin Ortaya Çıkışı ..	181

yatırımlardan yararlanacağı ve gelişeceği bekleniyordu. Bu işlerin çoğu kısa dönemde gerçekleştirildi. Kısa dönemde bir alt-yapı oluşturuldu ve sanayileşme süreci harekete geçirildi. Böylece, Türkiye artık daha önce ithal ettiği bir çok malı üretir duruma geldi.

Çok partili hayata geçiş yapıldıktan sonra, 1950’de DP, 1980’de ANAP ve 2002 yılında AK parti çatısı altında toplanan muhafazakar demokratların özellikle Anadolu’da büyük ve hızlı bir dönüşüm gerçekleştirdikleri görülmüştür. Bu süreç sırasında Anadolu’daki küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ) gelişme ve büyüme imkânına kavuşmuştur. Türkiye’deki KOBİ’lerin yükselişi, ileri teknolojiye dayalı üretim ve ihracat yapabilmeleri, marka yaratabilmeleri, Anadolu’daki kentlerin profilini değiştirmiş ve yeni orta sınıfların doğmasına yol açmıştır. Atatürk’e göre yeni Türkiye Cumhuriyeti’nin amacı muasır medeniyetin hız ve hareket kavramına göre çalışacak, milyonerler hatta milyarderler yetiştirilecek biçimde Türkiye’nin kalkınması ve zenginleşmesidir. Atatürk’e göre Türk milletinin anglo-sakson karakterinden daha üstün olan “yüksek karakteri”, “yorulmaz çalışkanlığı”, “doğuştan zekası” gibi özel ve üstün milli karakteri bunu sağlayacaktır. Önümüzdeki yıllar içerisinde de girişimcilerimizin daha iyi ürünler ve hizmetler üretmeleri, Türkiye’yi başarılı bir şekilde zengin ve müreffeh bir topluma dönüştürmeleri beklenmektedir.

KAYNAKLAR

- AHMAD, Feroz (2014), Modern Türkiye’nin Oluşumu, Kaynak Yayınları, 12. Baskı
- ERCAN, Recep (2013), Türkiye’de Sosyolojinin Gelişimi ve Eğilimleri, Anı Yayıncılık, 1. Baskı.
- HEPER, Metin (2012), Türkiye’de Devlet Geleneği, DoğuBatı Yayınları, 4. Baskı
- KAÇMAZOĞLU, H. Bayram (2000), Türkiye’de Siyasal Fikir Hareketleri, Birey Yayıncılık, 2. Baskı
- KAÇMAZOĞLU, H. Bayram (2013), Türk Sosyoloji Tarihi Üzerine Araştırmalar, Doğu Kitapevi, 5. Baskı.
- PARLA, Taha (2008), Türkiye’de Siyasal Kültürün Resmi Kaynakları, Deniz Yayınları, 3. Baskı
- ÜLGENER, Sabri (2006a), “İktisadi Yenilenmemizin Zihniyet Muhasebesi”, edi. Makaleler [Derleyen: Ahmet Güner Sayar], Derin Yayın evi.
- ÜLGENER, Sabri (2006b), “Gelenekçi Bir Toplumun İktisadi Kıymetler ve Zihniyet Meseleleri”, edi. Makaleler [Derleyen: Ahmet Güner Sayar], Derin Yayın evi.
- SAYAR, Ahmet Güner (1998), Bir İktisatçının Entellektüel Portresi: Sabri F. Ülgener, Eren Yayıncılık
- YILMAZ, Murat (2011a), Sabri Fehmi Ülgener ve Muhazakarlık, edi. Sabri Fehmi Ülgener: Küreselleşme ve Zihniyet Dünyamız [Editör: Murat Yılmaz], Kültür ve Turizm Bakanlığı
- YILMAZ, Ferudun (2011b), Sabri Fehmi Ülgener ve Liberalizm, edi. Sabri Fehmi Ülgener: Küreselleşme ve Zihniyet Dünyamız [Editör: Murat Yılmaz], Kültür ve Turizm Bakanlığı

KAYNAKLAR

- Böhm, Franz ; Eucken, Walter ; Grossmann-Doerth, Hans (2017), “The Ordo Manifesto of 1936”, edisyon. The Birth of Austerity: German Ordoliberalism and Contemporary Neoliberalism, [Editörler: Thomas Biebricher-Frieder Vogelmann], Rowman Littlefield
- Derya, Hülya (2015), Alman Tarihçi Okulu, Gazi Kitabevi
- Ercan, Recep (2013), Türkiye’de Sosyolojinin Gelişimi ve Eğilimleri, Anı Yayıncılık, 1. Baskı
- Heper, Metin (2012), Türkiye’de Devlet Geleneği, DoğuBatı Yayınları, 4. Baskı
- Kaçmazoğlu, H. Bayram (2000), Türkiye’de Siyasal Fikir Hareketleri, Birey Yayıncılık, 2. Baskı
- Kaçmazoğlu, H. Bayram (2013), Türk Sosyoloji Tarihi Üzerine Araştırmalar, Doğu Kitapevi, 5. Baskı.
- Parla, Taha (2008), Türkiye’de Siyasal Kültürün Resmi Kaynakları, Deniz Yayınları, 3. Baskı
- Ülgener, Sabri (2006), “İktisadi Yenilenmemizin Zihniyet Muhasebesi”, edisyon. Makaleler [Derleyen: Ahmet Güner Sayar], Derin Yayın evi.
- Sayar, Ahmet Güner (1998), Bir İktisatçının Entellektüel Portresi: Sabri F. Ülgener, Eren Yayıncılık
- Sayar, Ahmet Güner (2006), Ülgener Yazıları, Derin Yayınevi.
- Tekeli, İlhan (2017), “1980’li Yıllarda Türkiye Ekonomisinde Dönüşüm, Modernitenin Aşınması ve Planlama”, edisyon. Modernizmin Yansımaları [Derleyenler: R. F. Barbaros-E. J. Zürcher], Efil Yayınevi
- Toprak, Zafer (2019), Türkiye’de Yeni Hayat: İnkılap ve Travma 1908-1928, Doğan Yayıncılık, 3. Baskı
- Yıldırım, Ergün (2012), Hayali Modernlik: Türk Modernliğinin İcadı, Doğu Kitabevi, 2. Baskı

Bu konuda araştırmalar yapan Herrmann-Pillath (2007) çalışmasında Adam Smith'in iktisat düşüncesi ile Konfüçyüsçü inanç sistemi arasındaki ortak noktaları göstermeye çalışmıştır. Araştırmacı, Çin'in kurumsal yapısında ve etik çerçevesinde Batı ile Doğunun birleştiğini yaptığı çalışmada belirtmektedir. Çin'de Adam Smith'in iktisat düşüncesi ile Konfüçyüsçü inanç sistemi başarılı bir şekilde birleştirilmiş ve bu dönüşüme "Beijing Konsensusu" adı verilmiştir. Çinli aydınlar göre bu Konfüçyüsçü geleneklerin günümüzde yeniden canlandırılmasıdır (Herrmann-Pillath, 2007: 20). Bu konuda Türkiye'de son yıllarda "İslami Kalvinistler" olarak çok güncel tartışmalar yapılmaktadır. Bu tartışmalara ışık tutan önemli araştırmacılardan birisi de Şükrü Hanioğlu'dur. Ülgener, Türkdoğan, Şimşek ve Hanioğlu'nun düşüncelerinden hareket ederek Türkiye'de modern iktisat düşüncesiyle İslam ahlakının birleştirilmesinin daha zengin ve sağlıklı bir toplum oluşturacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- ÇAKMAK, Diren (2011), *Osmanlı İktisat Düşüncesinin Evrimi*, Sena Ofset Ambalaj Matbaacılık, 1. Baskı
- DOBBIN, Frank (2001), "Why the Economy Reflects the Polity: Early Rail Policy in Britain, France and the United States", edi. Swedberg, R., Granovetter, M., *The Sociology of Economic Life*, 401-424, Westview Press.
- GRANOVETTER, Mark (2001), "Coase Revisited: Business Groups in the Modern Economy", edi. Swedberg, R., Granovetter, M., *The Sociology of Economic Life*, 327-356, Westview Press.
- HASS, Jeff (2007), *Economic Sociology: An Introduction*, Routledge.
- HERMANN-PILLATH, Carsten (2007), "Adam Smith and Confucius: Towards a Transcultural Foundation of Institutions", *Fudan Journal of the Humanities and Social Sciences*, 3(3), 91-126, 2010 (Erişim için SSRN: <http://ssrn.com/abstract=966033>).
- KEPENEK, Yakup ve YENTÜRK, Nurhan (2008), *Türkiye Ekonomisi*, Remzi Kitapevi, 21. Baskı.
- KEPENEK, Yakup (2011), *Development and Structure of the Turkish Economy*, ODTÜ Geliştirme Vakfı Yayıncılık ve İletişim AŞ, 1. Baskı.
- SAXENIAN, AnnaLee (2001), "Inside-Out: Regional Networks and Industrial Adaptation in Silicon Valley and Route 128", edi. Swedberg, R. ve Granovetter, M., *The Sociology of Economic Life*, 51-76, Westview Press.
- SAYAR, Ahmet Güner (1998), *Bir İktisatçının Entellektüel Portresi: Sabri F. Ülgener*, Eren Yayıncılık
- ŞENOĞLU, Kemal (2009), *Yusuf Akçura: Kemalizmin İdeoloğu*, Kaynak Yayınları, 1. Baskı
- ŞİMŞEK, Osman (2008), *Türk Girişimciliğinin Sosyolojisi*, Öncü Basımevi, 1. Baskı
- TOPRAK, Zafer (2012), *Türkiye'de Milli İktisat: 1908-1918*, Doğan Kitap, 1. Baskı
- TÜRKDOĞAN, Orhan (2004), *Osmanlı'dan Günümüze: Türk Toplum Yapısı*, Çamlıca Yayınları.
- TÜRKDOĞAN, Orhan (2005), *İslami Değerler Sistemi ve Max Weber*, IQ Kültür ve Sanat Yayınları.
- VOGEL, Steven K. (2007), *Japan Remodeled*, Cornell University Press.

me, günümüz dünyasının kaçınılmaz ve dönüşü olmaz bir yoludur. Tanzimattan itibaren Türk toplumunda daha çok Batılılaşma (veya modernleşme) olarak bilinen ve Osmanlı’nın kurtuluşu için bir çözüm yolu olarak ortaya atılan bu sosyal olgu hala güncelliğini korumaktadır. Bu yüzden, Osmanlı’dan kalan olumsuz irrasyonel mirasın rasyonellik eksenine oturtulması, ekonomide ayakları yere sağlam basan, güvenilir ve rasyonel bir birey/firma düzeninin üretilmesi günümüz Türkiye’si için de çok önemlidir. Ancak, Doğan Ergun’un önemle vurguladığı gibi Türkiye’nin kendi kültürel ve tarihsel koşullarına göre bir liberalizm kuramı bulunmadığından, Türk kültürüne ve bireyine uygun, “işbirliği-rekabet dengesinin” daha iyi kurulduğu bir Türk kamu politikası modelinin geliştirilmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- BOYACIOĞLU, Aslıhan Ögün ve BOYACIOĞLU, Levent (2008), Prens Mehmet Sabahattin Bey, Derleyen: M. Çağatay Özdemir, Türkiye’de Sosyoloji I, Phoenix Yayınevi
- ÇAKMAK, Diren (2011), Osmanlı İktisat Düşüncesinin Evrimi, Sena Ofset Ambalaj Matbaacılık, 1. Baskı
- ÇAVDAR, Tevfik (2003), Türkiye Ekonomisinin Tarihi (1900-1960), İmge Kitapevi, 1. Baskı
- DOTİ, L. James ve LEE, R. Dwight(1991), The Market Economy: A Reader, Oxford University Press.
- ERCAN, Recep (2013), Türkiye’de Sosyolojinin Gelişimi ve Eğilimleri, Anı Yayıncılık, 1. Baskı.
- ERGUN, Doğan (2004), Türk Bireyi Kuramına Giriş, İmge Kitabevi, 2. Baskı
- HASS, Jeff (2007), Economic Sociology: An Introduction, Routledge.
- İZGÖER, A. Zeki (2014), Müslüman, Osmanlı ve Modern Ahmet Cevdet Paşa, İz Yayıncılık, İstanbul.
- KAÇMAZOĞLU, H. Bayram (2013), Türk Sosyoloji Tarihi Üzerine Araştırmalar, Doğu Kitapevi, 5. Baskı.
- KAÇMAZOĞLU, H. Bayram (2011), Türk Sosyoloji Tarihi III: Yeni Türkiye’de Sosyolojinin Düşünsel ve Kurumsal Temeller, Kitabevi, İstanbul.
- KEPENEK, Yakup ve YENTÜRK, Nurhan (2008), Türkiye Ekonomisi, Remzi Kitapevi, 21. Baskı.
- OKUR, İbrahim (2009), Japonya: Bir Yükselişin Kısa Hikayesi, Okursoy Kitapları, Cep Kitapları Dizisi 2
- ÖZCAN, Mehmet (2008), Yusuf Akçura, Derleyen: M. Çağatay Özdemir, Türkiye’de Sosyoloji I, Phoenix Yayınevi
- SAYAR, Ahmet Güner (2013), Osmanlı İktisat Düşüncesinin Çağdaşlaşması, Ötüken, 5. Baskı,
- SAYAR, Ahmet Güner (2006), Ülgener Yazıları, Derin Yayınevi,
- TOPRAK, Zafer (2012), Türkiye’de Milli İktisat: 1908-1918, Doğan Kitap, 1. Baskı

nefsini tatmin ve menfaatlerini maksimize etme duygularını, Allah'ın emir ve yasaklarıyla makul ölçülerde düzenlemeye çalışan insandır. Yani, madde ve mana arasında bir denge kurmaya çalışan, bir orta yol bulmaya çalışan insandır. Bu bakış açısının ortaya çıkardığı insan tipi, kapitalist üretim sisteminin hedeflediği homo-economicus (iktisadî adam) yerine homo-İslamicus (Müslüman insan) modelidir. Müslüman insan modeli, doktor da olsa, hakim de olsa, yönetici de olsa, yönetilen de olsa, emeğiyle kazanır. İşçi de olsa, işveren de olsa, aynı statüdedir. Dolayısıyla bir İslam toplumunda işçi ve sermayedar şeklinde iki toplumsal sınıf ayrımı ortaya çıkmaz. Böyle bir ayırım söz konusu olmayınca, tıpkı Sanayi Devrimi sonrası Batı dünyasında ortaya çıkan sosyal çalkantılar, sınıfsal çatışmalar Müslüman toplumlarda kendini göstermemiştir(Sırım,2016).

KAYNAKLAR

- Barber, William J. (2003), "American Economics to 1900", edi. Samuels Warren J. ; Biddle, Jeff E. ; Davis John B. (2003), A Companion to the History of Economic Thought, Blackwell Publishing, s. 231-245.
- Bradizza, Luigi (2013), Richard T. Ely's Critique of Capitalism, Palgrave.
- Çakmak, Diren (2011), Osmanlı İktisat Düşüncesinin Evrimi, Sena Ofset Ambalaj Matbaacılık, 1. Baskı
- Ercan, Recep (2013), Türkiye'de Sosyolojinin Gelişimi ve Eğilimleri, Anı Yayıncılık, 1. Baskı.
- Frey, Donald E. (2009), America's Economic Moralists: A History of Rival Ethics and Economics, State University of New York Press
- Kaçmazoğlu, H. Bayram (2013), Türk Sosyoloji Tarihi Üzerine Araştırmalar, Doğu Kitapevi, 5. Baskı.
- Rader, Benjamin G. (1966), The Academic Mind and Reform: The Influence of Richard T. Ely in American Life, University of Kentucky Press.
- Ross, Dorothy (1991), The Origins of American Social Science, Cambridge University Press.
- Sırım, Veli (2016), "İslam Ekonomisinde İşçi-İşveren İlişkileri", Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi (ASOS Journal), Yıl:4, Sayı:35, s. 366-374.
- Toprak, Zafer (2012), Türkiye'de Milli İktisat: 1908-1918, Doğan Kitap, 1. Baskı
- Türkdoğan, Orhan (1998), Ziya Gökalp Sosyolojisinin Temel İlkeleri, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları No. 144.
- Türkdoğan, Orhan (2015), Türk Sanayi Toplumu, Çizgi Kitabevi.
- Yonay, Yuval P. (1998), The Struggle Over the Soul of Economics: Institutional and Neoclassical Economists in America between the Wars, Princeton University Press.

sanayileşmeyi başaran ilk ülkedir. Bu yüzden, Japonya bölgesinde diğer ülkelerin yakından takip ettiği bir modeldir. Japonya Asyalı bir periferi ülkesiyken merkez ülkesi olmuştur. Günümüzde Japonya diğer Asyalı ülkelere teknoloji transferi de yapmaktadır.

Türk toplumu madde (bilim) ile mana (ahlak) arasındaki kültürel sentezi başarılı bir şekilde gerçekleştirmektedir. Türkiye Cumhuriyetle başlattığı iktisadi kalkınma mucizesinin içerisinde yoluna devam etmektedir. Sanayileşmeyi başaramayan ülkeler büyük bir çöküş yaşarlar ve uluslararası sistemin evrim sürecinde yok olup giderler. Sanayileşme ve gelişme yarışında geride kalmanın maliyetleri çok yüksektir. Sanayileşmeyi büyük ölçüde başaran Türkiye tıpkı Japonya gibi yüzyıllardır beklediği “Altın Çağ” rüyasını gerçekleştirecektir. Bu bağlamda Türk toplumunun uyanışını ve dirilişini, tıpkı Japonya’da olduğu gibi, yeni bir sosyal ahlak gerçekleştirecektir.

KAYNAKLAR

- Barber, William J. (2003), “American Economics to 1900”, Edisyon: Samuels Warren J. ; Biddle, Jeff E. ; Davis John B. , A Companion to the History of Economic Thought, Blackwell Publishing
- Frey, Donald E. (2009), America’s Economic Moralists: A History of Rival Ethics and Economics, State University of New York Press
- Macfarlane, Alan (2002), The Making of the Modern World, Palgrave
- Morris-Suzuki, Tessa (1989), A History of Japanese Economic Thought, Routledge
- Nishizawa, Tamotsu (2001), “Lüjo Brentano, Alfred Marshall, and Tokuzo Fukuda: The Reception and Transformation of the German Historical School in Japan”, Edisyon: The German Historical School, Routledge
- Skousen, Mark (2001), The Making of Modern Economics, M.E. Sharpe
- Sugiyama, Chuhei (1994), Origins of Economic Thought in Modern Japan, Routledge
- Yamawaki, Naoshi (1993), “Hermeneutics of Culture and the Universality of Ethics: Beyond the Formalism and Culturalism of Economic Philosophy and Social Ethics”, Edisyon: The Good and The Economical, Springer-Verlag

ler Araştırmasına göre Protestan dini değerleri sosyal sermaye bakımından en yüksek puanı almıştır. Protestan ülkelerde güven ortamının yüksek olduğu, yüksek güvenin ise daha yüksek büyüme oranlarına ve kalkınmaya yol açtığı görülmektedir(Beugelsdijk ve Maseland, 2011:199).

Türkiye Müslüman bir ülke olarak son yıllarda Avrupa’da ve Dünyada en hızlı büyüyen ve gelişen ülkeler arasına girmektedir. Dolayısıyla, Türkiye’nin ekonomideki başarısının arkasında önemli bir faktör olarak İslam inanç sisteminin, Türk kültürünün ve geleneğinin olduğu görülmektedir. Türkiye’nin ekonomik başarısının arkasında iktisadi değişkenlerin dışında bu faktörlerin olduğu fark edilmektedir. Türk toplumun sahip olduğu tarihsel, kültürel ve geleneksel kodlar ekonomide daha yüksek büyümeye ve kalkınmaya yol açmaktadır. Türkiye aynı zamanda çevresindeki yardıma muhtaç ve yoksul ülkelere önemli miktarda yardım yapmaktadır. Son yıllarda Türk toplumu modern dünyada kendi kimliğini bulmak ve geliştirmek için büyük bir mücadele vermektedir. Türk toplumunun önümüzdeki yıllar içerisinde kendi kimliğini daha iyi bulması, modern dünyada rekabet edebilecek ve başarılı olacak milli karakterde nesiller yetiştirebilmesi beklenmektedir. Önümüzdeki birkaç yıl içerisinde Türkiye’nin yüksek gelirli ülkeler arasına da katılacağı tahmin edilmektedir.

KAYNAKLAR

- Adair-Totef, Christopher (2015), Fundamental Concepts In Max Weber’s Sociology of Religion, Palgrave-Macmillan
- Best, Shaun (2015), Talcott Parsons: Despair and Modernity, Ashgate Publishing Company
- Beugelsdijk, Sjoerd ve Maseland, Robbert (2011), Culture In Economics, Cambridge University Press
- Hass, Jeff (2007), Economic Sociology:An Introduction, Routledge.
- Gölçek, Ali Gökhan ; Gülşen, Mustafa Alpin (2017), “İbn Haldun ve Serbest Piyasa Fikri: İbn Teymiyye ve Gazali’den Kanıtlar”, The Journal of Academic Social Science (ASOS Journal), Sayı:57, s. 576-590.
- Mayer, J. P. (1943), Max Weber and German Politics, Faber and Faber Limited
- Parsons, Talcott (1982), Talcott Parsons: On Institutions and Social Evolution, [Editör: Leon H. Mayhew], The University Of Chicago Press
- Türkdoğan, Orhan (2017), Türk Toplumunun Kurumsal Yapısı, Çizgi Kitabevi
- Türkdoğan, Orhan (2015), Türk Sanayi Toplumunu, Çizgi Kitabevi.
- Türkdoğan, Orhan (1998), Ziya Gökalp Sosyolojisinin Temel İlkeleri, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları No. 144.

model ülke olarak kabul edildiğini ispatlamaktadır. Türkiye tarihten kötü bir miras olarak kalan “hasta adam” imajını da silmeyi başarmıştır. Türkiye’nin bölgesinde başarılı bir kalkınma modeli olarak gösterilebilmesinin en önemli nedeni Türkiye’de başarılı bir piyasa ekonomisine dayalı demokratik yönetiminin olmasıdır.

KAYNAKLAR

- AĞIRMAN, Cemal (2007), *Dünya-Ahret Dengesinde Zenginlik ve Yoksulluk*, Ensar Yayınları.
- AYDAR, Metin (2019): *Risale-i Tedbir-i Umran-ı Mülki*, Kitabevi Yayıncılık
- DORRIEN, Gary (2009): *Social Ethics in the Making: Interpreting an American Tradition*, Wiley-Blackwell
- HUBERMAN, Leo (2017): *Feodal Toplumdan Yirminci Yüzyıla*, İletişim Yayınları, 18. Baskı
- MOLLAER, Fırat (2016): *Liberal Muhafazakarlık Karşısında Nurettin Topçu*, Dergah Yayınları, 2. Baskı
- SINGER, Peter (1993): *How Are We to Live?: Ethics in an Age of Self-Interest*, Random House.
- ŞENTÜRK, Recep (2009): “Değişen Toplum ve Ahlak: Modern Türk Toplumunda Değerler Krizi”, edi. *Çağımızın Ahlak Bunalımı ve Çözüm Arayışları* [Editör: Hüseyin Sarıoğlu], Nesil Matbacılık
- TOPRAK, Zafer (2019): *Türkiye’de Yeni Hayat: İnkılap ve Travma 1908-1928*, Doğan Yayıncılık, 3. Baskı
- TÜRKDOĞAN, Orhan (1998): *Ziya Gökalp Sosyolojisinin Temel İlkeleri*, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2. Baskı
- ÜLKEN, Yüksel (1981): *Atatürk ve İktisat*, T. İş Bankası Kültür Yayınları
- ÜNSALDI, Levent (2014): *Bir Ekonomizm Eleştirisi*, Heretik Yayıncılık
- YILDIRIM; Ergün (2012): *Hayali Modernlik: Türk Modernliğinin İcadı*, Doğu Kitabevi, 2. Baskı

Ayrıca, Cumhuriyetin kurulmasından 1980'lerin başlarına kadar Türkiye'de ekonomide devletin rolünün fazla olduğunu, yani milli iktisat modelinin uygulandığını söyleyebiliriz. Dolayısıyla, Türkiye'de sanayileşme ve özel sermaye birikimi devletin önderliğinde gelişmiştir. Japonya ise milli iktisat modelini Türkiye'den daha kısa bir süre uygulamış, dışa açılmasını Türkiye'den çok önce gerçekleştirmiştir. Türkiye ise 1980'lerin başlarından itibaren içe dönük ekonomisini dünya piyasalarıyla entegre etmeyi başarabilmiştir. Dışa açılmasıyla birlikte Türkiye nitelikli sanayi malları üreten ve ihraç eden bir ülke konumuna gelmiştir. Özellikle 1980'den sonra devletçi politikaların bırakılmasıyla Türk toplumunun irrasyonel zihniyet ve alışkanlıklarının daha hızlı değiştiği görülmektedir. Türkiye'nin yakın bir zaman içerisinde yüksek gelirli ülkeler grubuna katılacağı da tahmin edilmektedir.

KAYNAKLAR

- ÇAKMAK, Diren (2011), Osmanlı İktisat Düşüncesinin Evrimi, Sena Ofset Ambalaj Matbaacılık, 1. Baskı
- İZGÖER, A. Zeki (2014), Müslüman, Osmanlı ve Modern Ahmet Cevdet Paşa, İz Yayıncılık, İstanbul.
- MACFARLANE, Alan (2002), The Making of the Modern World, Palgrave
- MORRIS-SUZUKI, Tessa (1989), A History of Japanese Economic Thought, Routledge
- ÜLGENER, Sabri (2006a), İktisadi Yenilenmemizin Zihniyet Muhasebesi, edi. Makaleler [Derleyen: Ahmet Güner Sayar], Derin Yayın evi.
- ÜLGENER, Sabri (2006b), Gelenekçi Bir Toplumun İktisadi Kıymetler ve Zihniyet Meseleleri, edi. Makaleler [Derleyen: Ahmet Güner Sayar], Derin Yayın evi.
- SAYAR, Ahmet Güner (2013), Osmanlı İktisat Düşüncesinin Çağdaşlaşması, Ötüken, 5. Baskı,
- SAYAR, Ahmet Güner (2006), Ülgener Yazıları, Derin Yayınevi,
- SAYAR, Ahmet Güner (1998), Bir İktisatçının Entellektüel Portresi: Sabri F. Ülgener, Eren Yayıncılık
- SUGIYAMA, Chuhei (1994), Origins of Economic Thought in Modern Japan, Routledge
- TOPRAK, Zafer (2012), Türkiye'de Milli İktisat: 1908-1918, Doğan Kitap, 1. Baskı
- YILMAZ, Murat (2011), Sabri Fehmi Ülgener ve Muhazakarlık, edi. Sabri Fehmi Ülgener: Küreselleşme ve Zihniyet Dünyamız [Editör: Murat Yılmaz], Kültür ve Turizm Bakanlığı

KAYNAKLAR

- Ercan, Recep (2013), *Türkiye’de Sosyolojinin Gelişimi ve Eğilimleri*, Anı Yayıncılık
- Eğribel, Ertan (2016), “Türk Sosyolojisinde Mümtaz Turhan’ın Yeri ve Rolü”, edi. *Türkiye’de Sosyoloji, Üniversitede 101. Yıl : Ziya Gökalp’e Saygı*, [Editörler: Ertan Eğribel, Ufuk Özcan, H. Bayram Kaçmazoğlu, Sezgin Kızılçelik], s. 183-200.
- Heyne, Paul (2000), *A Student’s Guide to Economics*, ISI Books
- Hunt, E. K. ve Lautzenheiser, M. (2016), *İktisadi Düşünce Tarihi*, Phoenix yayınevi
- Gökalp, Ziya (2013), *Türk Terbiyesi*, [Hazırlayan: Yalçın Toker], Toker Yayınları
- Gündüz, Mustafa (2010), *Osmanlı Mirası Cumhuriyet’in İnşası: Modernleşme, Eğitim, Kültür ve Aydınlar*, Lotus yayınevi
- Kaçmazoğlu, H. Bayram (2013), *Türk Sosyoloji Tarihi Üzerine Araştırmalar*, Doğu Kitapevi
- Kepenek, Yakup (2011), *Development and Structure of the Turkish Economy*, METU Press
- Kishtainy, Niall (2018), *Ekonominin Kısa Tarihi*, Alfa Yayınları
- Kurmuş, Orhan (2009), *İktisat Tarihinin Doğuşu: Bir Bilim Olarak*, Yordam Kitap
- Mazlish, Bruce (1989), *A New Science: The Breakdown of Connections and the Birth of Sociology*, Oxford University Press.
- Sayar, Ahmet Güner (2013), *Osmanlı İktisat Düşüncesinin Çağdaşlaşması*, Ötüken
- Skousen, Mark (2014), *İktisadi Düşünce Tarihi*, [Çevirenler: Mustafa Acar, Ekrem Erdem, Metin Toprak], Liberte Yayıncılık
- Taşcıoğlu, Ömer Lütfi (2018), “Vatan Kavramı ve Türk Milleti İçin Vatanın Önemi”, *The Journal of Academic Social Science (ASOS Journal)*, Sayı:71, s. 221-230.
- Toprak, Zafer (2012), *Türkiye’de Milli İktisat: 1908-1918*, Doğan Kitap

Doğulu toplumlar manevi kültür, yani ahlak bakımından Batılı toplumlardan daha üstündür. Doğulu toplumların modernliği Batının bilimi/teknolojisi ile Doğunun manevi kültürünün birleşmesinden doğmaktadır. Türk toplumu madde(bilim) ile mana(ahlak) arasındaki kültürel sentezi başarılı bir şekilde gerçekleştirmekte ve yüzyıllardır beklediği “Altın Çağ” rüyasının kapısını açmaktadır. Türk toplumunun Altın Çağında merhamet, sevgi, doğru ilişkiler, adalet ve eşitlik, dürüstlük, yardımseverlik, vefakarlık, tevazu, zayıflara sevgi, büyüklere saygı, küçüklere sevgi gibi İslam dininin yüksek değerleri, bu değerlere özgün bir “değersel” rasyonel davranış modeli konsepti ile başarılı bir şekilde birleştirilecektir. Altın çağımızda düşünce ve entelektüel alandaki gelişmeler toplumun aydınlanmasına, yine akıl ve ruh sağlığına kavuşmasını sağlayacaktır. Türk toplumu izlediği bu modernleşme vizyonu ile Müslüman ülkelere de kılavuzluk/liderlik yapabilmektedir.

KAYNAKLAR

- Cowen, Tyler (2002), *Creative Destruction: How Globalization is Changing the World's Cultures*, Princeton University Press
- Çakmak, Alper (2014), “Laiklik Elden Gitti, Laiklik Geri Geldi: Kültürel İslam Uygulamalarında Sekülerleşme”, *The Journal of Academic Social Science (ASOS Journal)*, Sayı: 2/1, s. 96-106
- Ergun, Doğan (2000), *Kimlikler Kısacasında Ulusal Kişilik*, İmge Kitabevi
- Ergun, Doğan (2005), *Sosyoloji ve Eğitim*, İmge Kitabevi
- Jones, Eric L. (2006), *Cultures Merging*, Princeton University Press
- Ülgener, Sabri (2006a), “İktisadi Yenilenmemizin Zihniyet Muhasebesi”, edi. *Makaleler* [Derleyen: Ahmet Güner Sayar], Derin Yayın evi.
- Ülgener, Sabri (2006b), “Gelenekçi Bir Toplumun İktisadi Kıymetler ve Zihniyet Meseleleri”, edi. *Makaleler* [Derleyen: Ahmet Güner Sayar], Derin Yayın evi.
- Savaşan, Fatih ; Yardımcıoğlu, Fatih ; Görmüş, Şakir ; Kaya, Süleyman (2019), *İslam İktisadi Üzerine Söyleşiler*, İktisat Yayınları
- Sayar, Ahmet Güner (1998), *Bir İktisatçının Entellektüel Portresi: Sabri F. Ülgener*, Eren Yayıncılık
- Yılmaz, Ferudun (2011), Sabri Fehmi Ülgener ve Liberalizm, edi. *Sabri Fehmi Ülgener: Küreselleşme ve Zihniyet Dünyamız* [Editör: Murat Yılmaz], Kültür ve Turizm Bakanlığı

büyümeye ulaşılabilir. Klasik ve Neoklasik ekonomi teorileri son iki yüz yıldır ekonomilerin anlaşılmasında bir monopol gücü kazanmışlardır. Özellikle değerlerden bağımsız olan Klasik ve Neoklasik ekonomi teorisinin karşısında güçlü bir alternatif ortaya konamamıştır.

Toplumumuzda Batı orijinli seküler ekonomi düşüncesine bir alternatif olarak İslam iktisadı düşüncesine ihtiyaç olduğu bir çok kişi tarafından dile getirilmektedir. Ancak, İslam iktisadı çalışmaları incelendiğinde İslam iktisadının henüz başarılı bir sosyal bilim dalına dönüşemediği görülmektedir. Başarılı bir sosyal bilim dalı olabilmesi için İslam iktisadı düşüncesi ve politikaları ile hızlı ekonomik büyümenin/kalkınmanın başarılması gerekmektedir. Hızlı ekonomik büyüme/kalkınmaya ulaşıldığı takdirde Batıdan ithal edilen iktisadi ve siyasi kurumsal yapıya ihtiyaç kalmayacaktır. Böylece, ekonomik olarak başarılı olan Müslüman toplumlar kendi iktisadi ve siyasi kurumlarını oluşturabileceklerdir. Ancak, İslam iktisadı düşüncesinin bir sosyal bilim dalına dönüşüp Neoklasik ekonomi teorisi karşısında üstünlüğü kazanabilmesi için çok büyük çabalar gerekmektedir. Neoklasik ekonomi teorileri ise sosyal bilimden daha çok bir doğa bilimine benzemektedir. Sosyal faktörlerle ilişkisi çok azdır. Ekonomi araştırmalarında ihmal edilen sosyal faktörlerin araştırmalara dahil edilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda Türk toplumunun sağlam bir ahlak temeline oturmasını sağlayacak Weberyen sosyal ekonomi araştırmalarına ihtiyaç olduğu görülmektedir.

KAYNAKLAR

- Bunce, R.E.R (2009), Thomas Hobbes, Continuumbooks
- Collins, Randall (2017), Max Weber: Bir Kılavuz, Phoenix Yayınevi
- Filiztekin, Alpay (2016), Sosyal Demokrasi ve Ekonomi, Bencekitap
- Fleury, Laurent (2009), Max Weber, Dost Kitabevi Yayınları, 1. Baskı
- Güriz, Adnan (2010), Kapitalist İdeoloji, Phoenix Yayınevi, 2. Baskı
- Güriz, Adnan (2011), Sosyal Demokrasi İdeolojisi, Phoenix Yayınevi, 2. Baskı
- Lök, Hasan (2018), “Türkiye’de Katılım Bankacılığının Finans Sektöründeki Yeri ve Ekonomiye Katkıları”, The Journal of Academic Social Science (ASOS Journal), Sayı:76, s. 132-150.
- Mevdudi, Ebu’l Ala (2016), İslam Ekonomisinin Temel İlkeleri, Çıra Yayınları, 2. Baskı
- Mevdudi, Ebu’l Ala (2015), Faiz, Hilal Yayınları
- Mirhakor, Abbas ve Askari, Hossein (2017), Ideal Islamic Economy: An Introduction, Palgrave Macmillan
- Sayar, Ahmet Güner (1998): Bir İktisatçının Entellektüel Portresi: Sabri F. Ülgener, Eren Yayıncılık
- Taşkın, Yüksel (2016), Sosyal Demokrasi ve Din, Bencekitap
- Tosun, Gülgün Erdoğan (2016), Sosyal Demokrasi ve İlkeleri, Bencekitap
- Yankaya, Dilek (2014), Yeni İslam Burjuvazisi: Türk Modeli, İle

Kalvinizmin geliştiği iller arasında Kayseri, Bursa, Denizli, Konya, Afyonkarahisar, Eskişehir, Kahramanmaraş, Gaziantep gibi Anadolu kentleri bulunmaktadır. Ticaretin İslam kültürü içinde gömülü olduğu Anadolu kentlerinin, refah düzeyi bakımından Avrupa’daki kentlerin görünümüne sahip olduğu görülmektedir.

Kıta Avrupası ülkeleri uyguladıkları üçüncü yol modeli ile vatandaşlarını anarşik/kaotik olarak işleyen piyasaların olumsuz etkilerinden korumaya çalışmaktadırlar. Üçüncü yol kapitalizmin bulunmadığı bir piyasa ekonomisini ifade etmektedir. Benzer şekilde İslam kültürü piyasa ekonomisiyle örtüşürken kapitalizmle örtüşmemektedir. Cumhuriyetin önemli bir sosyal kuramcısı olan Ziya Gökalp’e göre üçüncü yolun kökleri İslam kültürüne dayanmaktadır. Dolayısıyla, Amerika kökenli Neoliberal politikaların yerine “üçüncü yol” modeli Türk toplumu için daha uygun bir modeldir.

KAYNAKLAR

- Ergun, Doğan (2004), Türk Bireyi Kuramına Giriş, İmge Kitabevi, 2. Baskı
- Jones, Eric L. (2006), Cultures Merging, Princeton University Press
- Kaçmazoğlu, H. Bayram (2013), Türk Sosyoloji Tarihi Üzerine Araştırmalar, Doğu Kitabevi, 5. Baskı.
- Küçükkalay Mesud, Abdullah (2019), Adam Smith: Ahlak Felsefesinden Politik Ekonomiye Bir Filozof, Ketebe Yayınları
- Özarpınar, Yılmaz (1999), Kültür Değişimleri ve Batılılaşma Meselesi, Türk Diyanet Vakfı Yayınları.
- Ülken, Yüksel (1981), Atatürk ve İktisat, T. İş Bankası Kültür Yayınları
- Ülgener, Sabri (2006a), “İktisadi Hayatta Zihniyetin Rolü ve Tezahürleri”, edi. Makaleler [Derleyen: Ahmet Güner Sayar], Derin Yayın evi.
- Ülgener, Sabri (2006b), “İktisadi Yenilenmemizin Zihniyet Muhasebesi”, edi. Makaleler [Derleyen: Ahmet Güner Sayar], Derin Yayın evi.
- Sayar, Ahmet Güner (1998), Bir İktisatçının Entellektüel Portresi: Sabri F. Ülgener, Eren Yayıncılık
- Sayar, Ahmet Güner (2006), Ülgener Yazıları, Derin Yayınevi.